

**MUHASEBE DERS VE İÇERİKLERİNİN VERİLME DÜZEYLERİ
KONUSUNDA İŞLETMELERİN ÜNİVERSİTELERDEN TALEPLERİNİN
TESBİTİNE İLİŞKİN BİR ARAŞTIRMA**

Turgut ÇÜRÜK^(*)

Zeki DOĞAN^(*)

ÖZET

İşletmelerin muhasebe bölümünde istihdam edilen veya edilecek olan muhasebe elemanlarının, üniversite öğrenimi esnasında muhasebe eğitimi ile ilgili olarak almış oldukları muhasebe ders veya içerikleri büyük bir önem arz etmektedir. Çünkü, işletmeler belirli muhasebe ders veya içeriklerini almış olan muhasebe elemanı veya elemanlarını muhasebe bölümlerinde istihdam etmek isteyeceklerdir. Bu nedenle, hangi muhasebe ders veya içeriklerinin işletmelerimiz açısından önemli olduğunun tespit edilmesi gerekmektedir. Bu çalışmada da, Türkiye’de faaliyette bulunan büyük ölçekli işletmelerin, hangi muhasebe ders veya içeriklerini ve hangi düzeyde almış olan muhasebe elemanı talep ettiğinin tesbitine yönelik yapılan araştırma sonuçları hakkında bilgi verilmiştir.

Anahtar Kelimeler:Üniversite Eğitimi, Ders İçerikler, Muhasebe ve İşletmelerin/Sektörün Talebi.

1. Giriş

İçinde yaşadığımız küreselleşme süreci, gittikçe hızlanan bilimsel ve teknolojik gelişmelerin ekonomik, sosyal ve kültürel alanlarda büyük değişimler meydana getirdiği bir ortamdır. Özellikle ekonomik açıdan bakıldığında ülkelerarası sınırlar gittikçe ortadan kalkmakta, rekabet artmakta, verimlilik ve kalite iyice önem kazanmaktadır. Böyle bir ortamda işletmelerin çeşitli bölümlerinde karar verme mevkiinde olanların, tutarlı ve iyi işlenmiş veri ve bilgilere ihtiyacı şiddetle artmaktadır. Bu bilgiler ise, ekonomik hayatın üretici birimleri olan işletmelerde, muhasebe bölümü tarafından toplanıp, işlenmektedir. Öyle ki, günümüzde muhasebe bölümü bir işletmenin “bilgi üreten ve dağıtan bölümü” olarak tanımlanmaktadır. Böyle olunca da, bu bölümde çalışan veya çalışacak olan muhasebe elemanları, sistemi en iyi biçimde örgütleyip çalıştıracak stratejik elemanlar konumuna ulaşmaktadırlar. İşletmelerde muhasebe bölümlerinin elemanları tarafından sınıflandırılıp işlenerek üretilmiş olan bilgilerin, ekonomik ortamda rol alan çeşitli birim ve kurumlarca kullanıldığı ve bunların elde etmek istediği bilgiler dikkate alındığında (Çonkar, 1996:159-160), işletmelerin muhasebe bölümünde

^(*) Yrd.Doç.Dr., Niğde Üniversitesi İ.İ.B.F. İşletme Bölümü, NİĞDE

istihdam ettikleri veya etmeyi düşündükleri muhasebe elemanlarının önemli bir konuma geldikleri görülmektedir. İşletmelerin muhasebe bölümünde istihdam edilen veya edilecek olan bu muhasebe elemanları ise, çoğunlukla üniversitelerimizin meslek yüksek okullarının muhasebe ve işletmecilik gibi bölümlerinde ön lisans ve iktisadi ve idari bilimler fakültelerinin işletme bölümlerinde lisans düzeyinde ilgili konularda gerekli teorik eğitimi almaktadırlar.

Muhasebe alanındaki çalışmalarda sıkça ileri sürülen sorun ise, muhasebe eğitimi ile ilgili olarak, üniversitelerde verilmekte olan muhasebe ders ve içeriklerinin piyasanın ihtiyacını tam olarak karşılayamadığı hususundadır. Diğer bir ifade ile, ders programlarının belirlenmesinde sanayinin öğrenciden neler beklediği göz önüne alınmamaktadır. Bunun yanı sıra, sanayiciler de istihdam edecekleri elemanların sahip olmasını istedikleri nitelikler hususunda, üniversitelerden somut taleplerde bulunmamaktadırlar (Uslu, 1998:278). Kısaca, muhasebe eğitimi konusunda üniversite ve sanayi arasında istenilen düzeyde bir işbirliği bulunmamaktadır. Bu nedenle, muhasebe eğitimi konusunda üniversitelerimiz ve işletmelerimiz (sanayi) arasında bir işbirliğin mutlak surette olması gerekmektedir.

Bu çalışmada, işletmelerimizin istihdam ettikleri veya etmeyi düşündükleri muhasebe elemanlarının hangi muhasebe derslerini ve hangi düzeyde almaları gerektiği konusundaki taleplerini tespit etmek amacıyla yapılan araştırma sonuçlarına yer verilmiştir. Ayrıca, muhasebe ders ve içeriklerinin belirlenmesinde sanayinin üniversite ile işbirliğine hazır olup olmadığı ve sanayinin üniversitelerden muhasebe eğitimi konusunda diğer talepleri hakkında da bilgi verilmeye çalışılmıştır.

2. Muhasebe Eğitimi ve Diğer Konularda Üniversite Sanayi İşbirliğinin İstenilen Düzeyde Olmamasının Nedenleri

Gerek literatürde gerekse yapılan konferans, panel ve kongrelerde üniversitelerimiz ile işletmelerimiz arasında bir işbirliğin olmadığı veya istenilen düzeyde olmadığı çeşitli vesilelerde dile getirilmektedir. Üniversitelerimiz ve işletmelerimizin, gerek muhasebe eğitimi gerekse diğer konularda işbirliği yapamamalarının bir çok nedeni bulunmaktadır. Bu nedenlerin başında; konunun kuramsal temellerinin anlaşılabilmesi, öneminin kavranılamaması, işbirliğin bir takım sübjektif düşünce ve yargılarla benimsenmemesi ve kurumsal ilişkiler yerine kişisel ilişkilerin yaygın olması gelmektedir (Kazu, 1994:196;Erdoğan ve Kazu, 1993:112). Bununla birlikte, işbirliğin olmamasının diğer nedenleri de, şu şekilde belirtilmektedir (Korukoğlu, 1998:22-23;Külahcı ve Gürol, 1995:131):

İşletmelerin Üniversiteden Talepleri

- Üniversiteler, eğitim veya bilgilendirme amaçlı işletme(sanayi) isteklerini kısa sürede cevaplayıp karşılayamamaktadırlar.
- Üniversiteler, teknolojik gelişmeleri veya yasal düzenlemelerdeki değişiklikleri geç takip etmektedirler.
- Üniversiteler, piyasadaki gelişmelerden çok kopuk, içe kapanık ve teoride kalmaktadırlar. Bu nedenle, işletme ihtiyaçlarına uygun ve uygulamaya yönelik bilgileri sunamamaktadırlar,
- Üniversiteler, işletmelere yönelik işbirliğin yeterli düzeyde olmasının işletmelere sağlayabileceği yararları tam olarak aktaramamaktadırlar ve eğitim faaliyetlerini de işletmelere yeterince duyuramamaktadırlar.
- Üniversitedeki öğretim üyelerinin sanayi deneyimi(uygulama) olmadığından veya eksik olduğundan ihtiyaçlara fazla cevap verememektedirler.
- Özel kuruluşlar, işletmeleri iyi analiz edip uygun zamanda uygun programlar önermektedirler, üniversiteler ise bu konuda yeterli olmamaktadır.
- İşletmelerin, üniversitelerle işbirliği konusunda politikaları bulunmaması nedeni ile işletmeler işbirliğine gerek duymamaktadırlar.
- İşletmelerde, üniversitelerin teoride kaldığı düşüncesi yerleşmiş ve bu yüzden de üniversitelerle işbirliğine daha önceleri de gidilmemiştir.
- İşletmeler, muhasebe eğitim konusunda(hizmet içi muhasebe eğitimi) gereken önemi vermemektedirler, mevcut personelini eğitmek yerine yetmiş elemanları tercih etmektedirler ve bu konuda da üniversitelerle işbirliğine gitmemektedirler.
- İşletmeler, muhasebe eğitimi faaliyetlerini sadece işletme içi imkanlarla yürütmekteler ve bu konuda üniversitelerden herhangi bir yardım talebinde bulunmamaktadırlar.
- Üniversiteler işletmelerin ihtiyaç, değer ve beklentilerini bilmemektedir. Aynı zamanda, işletmeler de üniversitelerin ihtiyaç, değer ve beklentilerini bilmemektedirler.
- Gerek üniversiteler gerekse işletmeler, işlerin yoğunluğunu bahane ederek karşılıklı iletişim kuramamaktadırlar veya kurmak istememektedirler.
- Taraflar arasında bürokrasinin fazla olması da işbirliğini engelleyebilmektedir.

3. Muhasebe Ders ve İçeriklerinin Verilme Düzeyleri Konusunda İşletmelerin Üniversitelerden Taleplerinin Tesbitine İlişkin Araştırma

Çalışmanın bu bölümünde, muhasebe ders ve içeriklerinin verilme düzeyleri konusunda işletmelerin üniversitelerden taleplerinin tesbitine ilişkin yapılan bir araştırma yer almaktadır.

3.1. Araştırmanın Amacı

Üniversitelerimizde okutulan muhasebe ders ve içeriklerinin belirlenmesinde üniversite-sanayi arasında bir kopukluğun olduğu çeşitli vesilelerle ifade edilmektedir. Bu nedenle, yapılan araştırmada aşağıda belirtilen konularda bilgi elde edilmeye çalışılmıştır;

1. Muhasebe ders ve içeriklerinin belirlenmesinde, üniversite-sanayi işbirliğinin gerekli olup olmadığı konusunda işletme yöneticilerinin düşüncelerini belirlemek,
2. İşletmelerin, istihdam ettiği veya etmeyi düşündüğü bir muhasebe elemanından, üniversite eğitimi sırasında hangi muhasebe **derslerini** ve hangi düzeyde almaları gerektiği konusundaki taleplerini belirlemek,
3. İşletmelerin, istihdam ettiği veya etmeyi düşündüğü bir muhasebe elemanından, üniversite eğitimi sırasında özellikle hangi muhasebe **konularını (içeriklerini)** ve hangi düzeyde almaları gerektiği konusundaki taleplerini belirlemek,
4. Son zamanlarda literatürde belirtilen bazı muhasebe ders ve içeriklerinin işletmeler tarafından ne düzeyde talep edilip edilmediğini tespit etmek,
5. İşletme yöneticilerin muhasebe eğitimi konusunda üniversitelerden diğer taleplerini belirlemek.

3.2. Araştırmanın Kapsamı, Yöntemi ve Hipotezleri

Bu araştırmada kullanılan veriler, Türkiye’de büyüklüklerine göre ilk 500 işletme arasına giren işletmeler arasından seçilen örnek işletmelerden elde edilmiştir. Öncelikle, örnek olarak seçilen üç işletmede pilot çalışması yapıldıktan sonra, oluşturulan anket iki ana bölümden meydana gelmiştir. Anketin ilk bölümünde, ankete katılan işletmelerin faaliyette buldukları sektör, büyüklükleri (*işletmeler aktif toplamlarına göre 2 grupta incelenmiştir*)* ve ankete cevap verenlerin unvanlarının yanı sıra, üniversitelerde okutulan

* Aktif toplamı 25 trilyonun üstünde olan işletmeler, birinci derecede büyük işletmeler, aktif toplamı 25 trilyonun altında kalan işletmeler ise, ikinci derecede büyük işletmeler olarak kabul edilmiş ve gerek hipotezlerin testinde gerekse yapılan yorumlarda bu ayrım dikkate alınmıştır.

İşletmelerin Üniversiteden Talepleri

muhasabe derslerinin üniversite-sanayi işbirliği çerçevesinde belirlenip belirlenmemesi konusunda sorular yöneltilmiştir. Anketin ikinci bölümünde ise, işletmelerin istihdam ettiği veya etmeyi düşündüğü bir muhasabe elemanının, üniversite eğitimi esnasında aldıkları muhasabe ders ve içeriklerinin hangi düzeyde olması gerektiği hususunun tesbitine yönelik sorular yöneltilmiştir.

Araştırmanın ana kütlelerini (populasyonunu) ise, Türkiye’de büyüklüklerine göre sıralanmış ilk 500 işletme oluşturmaktadır. Türkiye’de ilk 500 işletme arasına giren işletmelerin listesi ise, İstanbul Sanayi Odasından temin edilmiş (1999 yılı listesi), anket çalışması da bu işletmeler arasından seçilen örnek işletmeler üzerinde yapılmıştır.

Anket sonuçlarının genelleştirilebilmesi için seçilen örnek sayısının örnekleme yapılan ana kütleleri yansıtır büyüklükte olması gereklidir. Bu çalışma için gerekli örnek sayısı Moser ve Kalton (1979) tarafından örnek büyüklüğünün tesbitinde kullanılması önerilen aşağıdaki formüller yardımı ile tespit edilmiştir.

Formül 1

$n = \frac{x.(1-x)}{[S.E(p)]^2}$	Bu formülde; n= Sınırlı ana kütle düzeltilmesi yapılmadan önceki hesaplanan gerekli örnek sayısı X= populasyondaki değişimin (the variability in the population) [S.E(p)] standart hata (Standard error)
----------------------------------	--

Formül 2

$n' = \frac{n}{(1+n/N)}$	Bu formülde; n'= Sınırlı populasyon düzeltilmesi yapıldıktan sonra hesaplanan gerekli örnek sayısı n= Sınırlı populasyon düzeltilmesi yapılmadan önceki hesaplanan gerekli örnek sayısı N = Ana kütle büyüklüğü (86)
--------------------------	---

Kaynak; Moser ve Kalton (1979, s. 147)

Örnek büyüklüğünün tesbitinde, standart hatanın %5 ve ana kütledeki değişimin (the variability in the population) %50 olacağı varsayılmış, bu varsayımlar altında yukarıdaki formül yardımı ile bu çalışmada gerekli olan örnek sayısının en az 50 olması gerektiği hesaplanmıştır. Anket çalışmalarında cevap oranlarını dikkate alarak, en az gerekli sayıda örnekten cevap alabilmek için rasgele örnekleme yöntemi ile 100 işletme seçilmiştir. Bu işletmelerden 55

işletmeye posta yolu ile anket formu yollanmış olup, anketörler aracılığı ile ulaşma imkanımız olan 45 işletmeye de anket formu anketörler aracılığı ile yollanmıştır. Posta ile yollanan anketlerden toplam 27 adet geçerli anket (cevap oranı %49) ve anketörler aracılığı ile gönderilen anketlerden 29 adet geçerli anket (cevap oranı %64) geri dönmüştür. Sonuç olarak toplam 56 anket geri dönmüştür ve bu sayı çalışmada hesaplanan en az gerekli olan örnek sayısının üzerindedir.

Toplanan veriler ise, Excel ve SPSS-X (Statistical Package for Social Science) paket programları kullanılarak değerlendirilmiştir. Analiz sonuçları öncelikle tablolar halinde sunulup yorumlanmıştır. Bunun yanı sıra, işletmelerin büyüklükleri değiştikçe, işletme içerisinde işbölümünün farklılaşması ve dolayısıyla işletmelerin büyüklükleri ile istihdam etmek istedikleri muhasebe elemanlarının sahip olmasını istedikleri muhasebe bilgileri arasında bir ilişkinin olması muhtemel olduğu varsayılmıştır. Bu nedenle, bu çalışmada işletmelerin büyüklükleri ile derslerin üniversite-sanayi işbirliği çerçevesinde belirlenmesi hususundaki görüşler arasında bir farkın olup olmadığı ve yine işletmelerin büyüklükleri ile istihdam etmek istedikleri muhasebe elemanlarının üniversite eğitimi sırasında hangi muhasebe derslerini ve hangi düzeyde almaları gerektiği konusundaki görüşleri arasında bir farkın olup olmadığı, aşağıdaki hipotezlerin test edilmesi ile değerlendirilmiştir.

- H0 (1)** İşletmelerin, muhasebe derslerinin üniversite-sanayi işbirliği çerçevesinde belirlenmesi konusundaki görüşleri, büyüklüklerine göre farklılık göstermemektedir.
- H0 (2)** İşletmelerin, istihdam edecekleri muhasebe elemanlarına, üniversitelerde verilmesini istedikleri *muhasebe derslerinin verilme düzeyi* konusundaki görüşleri, büyüklüklerine göre farklılık göstermemektedir.
- H0 (3)** İşletmelerin, istihdam edecekleri muhasebe elemanlarına, üniversitelerde verilmesini istedikleri *muhasebe ders içeriklerinin verilme düzeyi* konusundaki görüşleri, büyüklüklerine göre farklılık göstermemektedir.

Yukarıdaki hipotezler parametrik olmayan “Kruskal-Wallis 1-Way Anova testi kullanılarak test edilmiştir. Verilerin parametrik testin varsayımlarını (normalite gibi) tam olarak karşılamadığı durumlarda bu çalışmada kullanılan parametrik olmayan testlerin kullanımı önerilmektedir (Norusis, 1995).

3.3. Araştırma Bulgularının Değerlendirilmesi

Tablo 1: Faaliyet Alanlarına Göre İşletmelerin Dağılımı

FAALİYET ALANLARINA GÖRE İŞLETMELER	SAYI	YÜZDE(%)
Sanayi İşletmeleri(Mamul Üretenler)	50	0.89
Hizmet işletmeleri(Hizmet Üretenler)	2	0.04
Ticaret İşletmeleri(Pazarlama Faaliyeti Yapanlar)	4	0.07
TOPLAM	56	100.0

Tablo 1’den de anlaşılacağı üzere, ankete katılan işletmelerimizin %89’u mamul üreten işletmelerden, %7’si üretilmiş mamulü alıp-satan ticaret işletmelerinden ve %4’ünü de hizmet üreten işletmelerden oluşmaktadır.

Tablo 2: Ankete Cevap Verenlerin Unvanlarına Göre Dağılımı

CEVAPLAYANIN ÜNVANI	SAYI	YÜZDE(%)
İşletme Ortağı	1	0.02
Muhasebe- Finansman Müdürü veya Yardımcısı	43	0.77
Diğer	12	0.21
TOPLAM	56	100.0

Tablo 2’den de görüldüğü üzere, ankete katılan yöneticilerin %77’si işletmelerde muhasebe-finansman müdürü veya yardımcısı olarak çalışmaktadırlar. Bununla birlikte, ankete katılan yöneticilerin bir kısmının (%21’i) işletmelerde muhasebe şefi, finansman şefi ve mali işler müdürü olarak çalıştığı tespit edilmiştir. Sadece bir yöneticinin aynı zamanda işletme ortağı olduğu da saptanmıştır.

Tablo 3: “Üniversitelerde Okutulan Muhasebe Dersleri Üniversite-Sanayi İşbirliği Çerçevesinde Belirlenmelidir” Yargısının Dağılımı

YARGI	Üniversitelerde Okutulan Muhasebe Dersleri Üniversite-Sanayi İşbirliği Çerçevesinde Belirlenmelidir	TOPLAM
TERCİHLER		%
Kesinlikle Katılıyorum	33	0.59
Katılıyorum	20	0.36
Fikrim Yok	-	-
Katılmıyorum	3	0.05
Kesinlikle Katılmıyorum	-	-
TOPLAM	56	100.0

Ankete katılan işletme yöneticilerine “Üniversitelerde okutulan muhasebe dersleri üniversite-sanayi işbirliği çerçevesinde belirlenmelidir” yargısına katılıp katılmadıkları sorulmuştur.

Tablo 3’den de görüleceği üzere, işletme yöneticilerinin tamamına yakını muhasebe derslerinin belirlenmesinde, üniversite-sanayi işbirliğinin olması konusundaki yargıya katıldıklarını ifade etmişlerdir. Bu yargıya, işletme yöneticilerinin %59’u kesinlikle katıldıklarını, %36’sı katıldıklarını ve sadece %5’i katılmadıklarını belirtmişlerdir.

İşletmelerin, muhasebe derslerinin üniversite-sanayi işbirliği çerçevesinde belirlenmesi konusundaki görüşlerinin büyüklüklerine göre bir farklılık gösterip göstermediğinin testi için Anova testinden yararlanılmış ve hesaplanan Anova testi sonucu da 0.05 düzeyinde önemli olmadığını (significance level 0.7045) göstermiştir. Ayrıca, bu sonuç bize, işletmelerin büyüklüklerine göre, muhasebe derslerinin üniversite-sanayi işbirliği çerçevesinde belirlenmesi konusundaki görüşleri arasında bir farklılığın olmadığını göstermektedir. Kısaca, bu sonuç, işletme yöneticilerinin, muhasebe derslerinin belirlenmesi konusunda üniversitelerle işbirliğine hazır olduklarını işaret etmektedir. Bununla birlikte, ankete katılan bazı işletme yöneticileri ankette boş alan olarak bırakılan açıklama bölümünde bu işbirliğinin her iki tarafa da önemli yararlar sağlayabileceğini belirtmişlerdir.

Ankete katılan işletme yöneticilerine istihdam ettikleri veya etmeyi düşündükleri bir muhasebe elemanının üniversite eğitimi sırasında hangi muhasebe derslerini ve hangi düzeyde almaları gerektiği konusundaki talepleri sorulmuştur.

Tablo 4’den de görüldüğü üzere, işletme yöneticilerinin %96’sı genel muhasebe, %89’u şirketler muhasebesi, %91’i maliyet muhasebesi, %57’si yönetim muhasebesi, %91’i bilgisayarlı muhasebe, %75’i finansal tablolar analizi, %70’i enflasyon muhasebesi, %84’ü vergi hukuku ve muhasebesi, %71’i işletmelerde vergi avantajları ve %50’si de denetim-revizyon gibi muhasebe derslerini, istihdam edecekleri muhasebe elemanının üniversite eğitimi sırasında mutlak surette detaylı bir şekilde almaları gerektiğini ifade etmişlerdir. Ayrıca, işletme yöneticilerin %64’ü banka muhasebesi, %68’i sigorta muhasebesi, %68’i inşaat muhasebesi, %50’si çevre muhasebesi, %57’si devlet muhasebesi, %48’i uluslararası muhasebe, %52’si konaklama

İşletmelerin Üniversiteden Talepleri

muhasebesi ve %45'i de denetim-revizyon gibi muhasebe derslerini muhasebe elemanının kısmen de olsa almaları gerektiğini belirtmişlerdir.

Tablo 4: Muhasebe Eleman(-lar)ının Üniversite Eğitimi Sırasında Muhasebe Derslerini Alma Düzeylerinin Dağılımı

MUHASEBE DERSLERİ	Detaylı Bir Şekilde Almadırlar		Kısmen Almadırlar		Almalarına Gerek Yoktur		Kruskal-Wallis 1-Way Anova Ön.düzeyi
	Sayı	%	Sayı	%	Sayı	%	
Genel Muhasebe	54	0.96	2	0.04	-	0.0	0.0899*
Şirketler Muhasebesi	50	0.89	6	0.11	-	0.0	0.2931
Maliyet Muhasebesi	51	0.91	5	0.09	-	0.0	0.3826
Yönetim Muhasebeci	32	0.57	23	0.41	1	0.02	0.9340
Banka Muhasebesi	13	0.23	36	0.64	7	0.13	0.6371
Sigorta Muhasebesi	8	0.14	38	0.68	10	0.18	0.6597
Çevre Muhasebesi	7	0.13	28	0.50	21	0.38	0.9774
Enflasyon Muhasebesi	39	0.70	15	0.27	2	0.04	0.6328
Bilgisayarlı Muhasebe	51	0.91	5	0.09	-	0.0	0.9897
Uluslararası Muhasebe	15	0.27	27	0.48	14	0.25	0.3217
İnşaat Muhasebesi	9	0.16	38	0.68	9	0.16	0.3179
Finansal Tablolar Analizi	42	0.75	14	0.25	-	0.0	0.0686
Vergi Hukuku ve Muhasebesi	47	0.84	9	0.16	-	0.0	0.2746
İşletmelerde Vergi Avantajları	40	0.71	13	0.23	3	0.05	0.9492
Denetim-Revizyon	28	0.50	25	0.45	3	0.05	0.1674
Devlet Muhasebesi	4	0.07	32	0.57	20	0.36	0.2594
Konaklama Muhasebesi	4	0.07	29	0.52	23	0.41	0.6358

Bununla birlikte, işletme yöneticilerinin %41'i konaklama muhasebesi, %36'sı devlet muhasebesi, %38'i çevre muhasebesi ve %25'i de uluslararası muhasebe derslerini üniversite eğitimi sırasında almalarına gerek olmadığını da ifade etmişlerdir. Burada, küreselleşen bir dünyada uluslararası muhasebe dersine olan talebin düşük düzeyde oluşu dikkat çekicidir.

Bunlara ek olarak, Tablo 4'ün son sütununda sunulan Anova testi sonuçları, 0.05 lik önemlilik düzeyinde, işletmelerin üniversitelerden muhasebe derslerinin verilme düzeyleri konusundaki taleplerinde, büyüklüklerine göre bir farklılığın olmadığını göstermektedir.

3.4. Muhasebe Eleman(-lar)ının Üniversite Eğitimi Sırasında Muhasebe Dersleri İle İlgili Olan Konuları Alma Düzeyleri

İşletme yöneticilerine, istihdam ettikleri veya etmeyi düşündükleri bir muhasebe elemanının üniversite eğitimi sırasında hangi muhasebe derslerini ve

hangi düzeyde almaları gerektiği sorusunun yanı sıra, bu derslere ait konuları veya içerikleri de hangi düzeyde almaları gerektiği sorusu da yöneltilmiştir. Verilen cevapların dağılımı ise, Tablo 5-6-7-8 ve 9’da gösterilmiştir.

Tablo 5: Muhasebe Eleman(-lar)ının Üniversite Eğitimi Sırasında Genel Muhasebe ve Şirketler Muhasebesi Konularını Alma Düzeylerinin Dağılımı

Genel Muhasebe ve Şirketler Muhasebesi Konuları	Detaylı Bir Şekilde Almadırlar		Kısmen Almadırlar		Almalarına Gerek Yoktur		Kruskal-Wallis 1-Way Anova Ön.düzeyi
	Sayı	%	Sayı	%	Sayı	%	
Muhasebenin temel prensipleri	51	0.91	5	0.09	-	0.0	0.2855
Tekdüzen hesap planının tanıtımı	55	0.98	1	0.02	-	0.0	0.3077
Dönem sonu işlemleri	52	0.93	4	0.07	-	0.0	0.6579
Temel mali tabloların düzenlenmesi	53	0.95	3	0.05	-	0.0	0.3892
Ek mali tabloların düzenlenmesi	37	0.66	18	0.32	1	0.02	0.5634
Şahıs şirketlerinde muhasebe işlemleri	23	0.41	31	0.55	2	0.04	0.0865
Sermaye şirketlerin muhasebe işlemleri	43	0.77	11	0.20	2	0.04	0.0497

Tablo 5’de görüldüğü gibi, işletme yöneticilerin %91’i muhasebenin temel prensipleri, %98’i tekdüzen hesap planı, %93’ü dönem sonu işlemleri, %95’i temel mali tabloların düzenlenmesi, %66’sı ek mali tabloların düzenlenmesi ve %77’si sermaye şirketlerinde muhasebe işlemleri konularını, istihdam ettikleri veya etmeyi düşündükleri muhasebe elemanının muhasebe eğitimi sırasında detaylı bir şekilde almaları gerektiğini belirtmişlerdir. Bununla birlikte, işletme yöneticilerinin %55’i şahıs şirketlerinde muhasebe konusunun muhasebe elemanları tarafından kısmen de olsa almaları gerektiğini ifade etmişlerdir. Bu konunun detaylı değil de, muhasebe elemanları tarafından kısmen alınması gerekliliğinin nedeni, araştırmaya katılan işletmelerin tümünün sermaye şirketi olmasından kaynaklanmaktadır.

Tablo 5’de sunulan verilerden çıkarılabilecek bir diğer ilginç sonuç ise, Anova testinin yalnızca “sermaye şirketlerinin muhasebe işlemleri” ile ilgili konuların verilme düzeyleri konusunda, birinci derecede büyük işletmeler ile ikinci derecede büyük işletmeler arasında görüş birliğinin olmadığını göstermesidir. İşletme büyüklükleri ile bu soruya verilen cevapları dikkate alarak oluşturduğumuz “çapraz tablo” incelendiğinde, birinci derecede büyük işletmelerin yaklaşık %87’si, ikinci derecede büyük işletmelerin ise sadece %57’si “sermaye şirketlerinde muhasebe işlemleri” konusunun muhasebe eğitiminde üniversitelerde detaylı olarak verilmesini istedikleri anlaşılmaktadır. Kısaca, aktif toplamları itibarı ile birinci derecede büyük işletmeler daha yoğun

İşletmelerin Üniversiteden Talepleri

olarak “sermaye şirketlerinde muhasebe işlemleri” konusunun üniversitelerden detaylı olarak verilmesini talep etmektedirler.

Tablo 6: Muhasebe Eleman(-lar)ının Üniversite Eğitimi Sırasında Maliyet ve Yönetim Muhasebesi Konularını Alma Düzeylerinin Dağılımı

Maliyet ve Yönetim Muhasebesi Konuları	Detaylı Bir Şekilde Alınanlar		Kısmen Alınanlar		Almalarına Gerek Yoktur		Kruskal-Wallis 1-Way Anova Ön.düzei
	Sayı	%	Sayı	%	Sayı	%	
Üretim maliyetlerinin hesaplanması	48	0.86	7	0.13	1	0.02	0.0930
Sipariş maliyetleme yöntemi	29	0.52	25	0.45	2	0.04	0.1337
Safha maliyetleme yöntemi	34	0.61	20	0.36	2	0.04	0.0013
Tam maliyetleme yöntemi	36	0.64	16	0.29	4	0.07	0.1383
Değişken maliyetleme yöntemi	23	0.41	30	0.54	3	0.05	0.6047
Standart maliyetleme yöntemi	31	0.55	21	0.38	4	0.07	0.2557
Hedef maliyetleme yöntemi	16	0.29	30	0.54	10	0.18	0.0376
Yaşam seyri maliyetleme yöntemi	7	0.13	37	0.66	12	0.21	0.3320
Kaizen maliyetleme yöntemi	10	0.18	31	0.55	15	0.27	0.6880
Faaliyet esasına dayalı maliyetleme yöntemi	27	0.48	18	0.32	11	0.20	0.3446
Kalite maliyetlerinin izlenmesi	19	0.34	29	0.52	8	0.14	0.2787
Sonradan veya geriye doğru maliyetleme yöntemi(JIT)	14	0.25	29	0.52	13	0.23	0.5619
Yatırım planlaması	25	0.45	24	0.29	7	0.13	0.7921
Bütçeleme yöntemleri	31	0.55	20	0.54	5	0.09	0.2874
Fiyatlama yöntemleri	25	0.45	27	0.38	4	0.07	0.4020

Tablo 6'dan da anlaşılacağı üzere, işletme yöneticilerinin %86'sı üretim maliyetlerinin hesaplanması, %52'si sipariş maliyetleme yöntemi, %61'i safha maliyetleme yöntemi, %64'ü tam maliyetleme yöntemi, %55'i standard maliyetleme yöntemi ve %55'i bütçeleme yöntemleri gibi muhasebe konularının, muhasebe elemanları tarafından detaylı bir şekilde alınması gerektiğini beyan etmişlerdir. Ayrıca, işletme yöneticilerin %54'ü değişken maliyetleme yöntemi ve hedef maliyetleme yöntemi, %66'sı yaşam seyri maliyetleme yöntemi, %55'i kaizen maliyetleme yöntemi, %52'si kalite maliyetlerinin izlenmesi ve yine %52'si sonradan veya geriye doğru maliyetleme yöntemi gibi konuların, istihdam ettikleri veya etmek istedikleri muhasebe elemanları tarafından kısmen de olsa alınmasının uygun olacağı belirtilmiştir. Bununla birlikte, işletme yöneticilerinin %21'i yaşam seyri maliyetleme yöntemi, %27'si kaizen maliyetleme yöntemi, %20'si faaliyet esasına dayalı maliyetleme yöntemi ve %23'ü de sonradan veya geriye doğru maliyetleme yöntemlerinin muhasebe elemanları tarafından alınmasına gerek

olmadığını da dile getirmişlerdir. Maliyet yönteminde yeni yaklaşımlar olarak bilinen bu konuların işletmelerimizce önemsenmediği verilen cevaplardan anlaşılmaktadır.

Tablo 6’da görüldüğü üzere, Anova test sonucu da, safha ile hedef maliyetleme yöntemleri dışında diğer tüm muhasebe konularının verilme düzeyleri hususunda araştırmaya katılan bütün işletmelerin taleplerinde önemli bir farklılık olmadığını ortaya koymaktadır. Ayrıca, çapraz tablodan da anlaşılacağı üzere, araştırmaya katılan birinci derecede büyük işletmeler, safha maliyetleme yöntemi konusunun, muhasebe eğitiminde detaylı verilmesini isterken, ikinci derecede büyük işletmeler de bu konunun sadece kısmen verilmesini talep etmektedirler.

Tablo 7: Muhasebe Eleman(-lar)ının Üniversite Eğitimi Sırasında Enflasyon Muhasebesi, Finansal Tablolar Analizi ve Bilgisayarlı Muhasebe Konularını Alma Düzeylerinin Dağılımı

Enflasyon Muhasebesi, Finansal Tablolar Analiz ve Bilgisayarlı Muhasebe Konuları	Detaylı Bir Şekilde Almalıdırlar		Kısmen Almalıdırlar		Almalarına Gerek Yoktur		Kruskal-Wallis 1-Way Anova Ön.düze yi
	Sayı	%	Sayı	%	Sayı	%	
Mali tabloların genel fiyat düzeyi muhasebesine göre düzeltilmesi	25	0.45	27	0.48	4	0.07	0.0523
Mali tabloların ikame maliyet muhasebesine göre düzeltilmesi	13	0.23	34	0.61	9	0.16	0.2583
Mali tablolar üzerindeki enflasyonun etkisini azaltmada kullanılan kısmi muhasebe yöntemleri	25	0.45	25	0.45	6	0.11	0.4865
Finansal analiz türleri	33	0.59	22	0.39	1	0.02	0.1476
Finansal analiz teknikleri	33	0.59	22	0.39	1	0.02	0.2544
LOGO muhasebe programlarının tanıtımı	27	0.48	22	0.39	7	0.13	0.1167
ETA muhasebe programlarının tanıtımı	22	0.39	24	0.43	10	0.18	0.4092
Diğer muhasebe programlarının tanıtımı	18	0.32	31	0.55	7	0.13	0.3054

Tablo 7 incelendiğinde, enflasyon muhasebesinin öneminin işletmelerimiz tarafından hala idrak edilmediği anlaşılmaktadır. Çünkü, İşletme yöneticilerin sadece %45’i Türkiye Muhasebe ve Denetim Standardı-2 olarak bilinen, mali tabloların genel fiyat düzeyi muhasebesine göre düzeltilmesi konusunun muhasebe elemanları tarafından detaylı bir şekilde alınması gerektiği seçeneğini işaretlemişlerdir. Enflasyon oranının sürekli yüksek olduğu ülkemizde, işletmelerimizin tamamının “detaylı bir şekilde almalıdırlar” seçeneğinin işaretlenmesi gerekirdi. Bununla birlikte, işletme yöneticilerine

İşletmelerin Üniversitelerden Talepleri

İstihdam edecekleri muhasebe elemanının hangi muhasebe derslerini ve hangi düzeyde alması gerektiği sorulduğunda, %70'i enflasyon muhasebesi dersi detaylı bir şekilde alınmalıdır seçeneğini işaretlemişlerdi. Buradan da, işletme yöneticilerinin enflasyon muhasebesi modelleri hakkında yeterli bilgileri olmadığı anlaşılmaktadır.

Bununla birlikte, işletme yöneticileri her iki enflasyon muhasebesi modeli (genel fiyat düzeyi ve ikame maliyet muhasebesi modeli) hakkında muhasebe elemanlarının kısmen de olsa bilgi sahibi olmaları gerektiğini de belirtmişlerdir. Ayrıca, işletme yöneticilerinin %45'i mali tablolar üzerindeki enflasyonun etkisini azaltmada kullanılan kısmi yöntemler olarak bilinen LİFO stok değerlendirme yöntemi, yeniden değerlendirme, yenileme fonu uygulaması gibi yöntemlerin detaylı bir şekilde ve %45'i de istihdam ettikleri veya istihdam etmeyi düşündükleri muhasebe elemanları tarafından kısmen alınmaları gerektiğini dile getirmişlerdir.

İşletme yöneticilerinin %59'u hem finansal analiz türleri, hem de finansal analiz tekniklerinin istihdam etmek istedikleri muhasebe elemanları tarafından detaylı bir şekilde alınması gerektiğini ifade etmişlerdir. Bununla birlikte, bilgisayarlı muhasebe ile ilgili olarak işletme yöneticilerinin %48'i LOGO muhasebe programının, %39'u ETA muhasebe programının muhasebe eğitimi sırasında muhasebe elemanları tarafından detaylı bir şekilde alınması gerektiğini belirtmişlerdir. Ayrıca, işletme yöneticilerinin %55'i LOGO ve ETA gibi bilgisayarlı muhasebe programların dışında, diğer programlar hakkında da muhasebe elemanlarının kısmen de olsa bilgi sahibi olmalarının uygun olacağını beyan etmişlerdir. Bununla birlikte, işletmelerin istihdam edecekleri muhasebe elemanlarına üniversitelerde verilmesini istedikleri muhasebe ders içeriklerinin (Tablo 7'deki) verilme düzeyi konusundaki görüşlerinin, büyüklüklerine göre farklılık gösterip göstermediğini belirlemek için hesaplanan ve Tablo 7'nin son sütununda sunulan Anova test sonuçları, 0.05'lik önemlilik düzeyinde işletmelerin, üniversitelerden ilgili muhasebe ders konularının verilme düzeyleri konusundaki taleplerinde, büyüklüklerine göre bir farklılığın olmadığını göstermektedir.

Tablo 8 : Muhasebe Eleman(-lar)ının Üniversite Eğitimi Sırasında Uluslararası Muhasebe ve Türk Muhasebe Standartları Konularını Alma Düzeylerinin Dağılımı

Uluslararası Muhasebe ve Türk Muhasebe Standartları Konuları	Detaylı Bir Şekilde Alındırlar		Kısmen Alındırlar		Almalarına Gerek Yoktur		Kruskal-Wallis 1-Way Anova Ön.düzeyi
	Sayı	%	Sayı	%	Sayı	%	
Uluslararası muhasebe	7	0.13	30	0.54	19	0.34	0.6408

Turgut Çürük-Zeki Doğan

sistemde farklılıklar ve nedenleri					
Uluslararası muhasebe standartlar	14	0.25	29	0.52	13 0.23 0.2394
Avrupa topluluğu muhasebe genelgesi	9	0.16	32	0.57	15 0.27 0.8769
Türkiye muhasebe ve denetim standartlarının tanıtımı	27	0.48	22	0.39	4 0.07 0.2145
Konsolide finansal tabloların hazırlanması	25	0.45	27	0.48	3 0.05 0.0013

Bilindiği gibi, günümüzde küreselleşme sonucu Türk işletmelerin uluslararası alandaki faaliyetleri giderek artmaktadır. İşletmeler faaliyetlerini sürdürürken, değerlendirme, kullanılan hesapların ismi, mali tabloların içeriği, mali tabloların çevirisi gibi bazı muhasebe problemleriyle karşılaşabilme ihtimalleri bulunmaktadır. Bu problemlerin hepsi uluslararası muhasebe standartlarına tam uyumun gerçekleşmemesinden kaynaklanmaktadır. Bu nedenle, konunun öneminden yola çıkarak uluslararası muhasebe standartları, Türkiye Muhasebe ve Denetim Standartları ve Avrupa Topluluğu Muhasebe Genelgesi konularına vakıf muhasebe elemanlarının büyük ölçekli işletme yöneticileri tarafından talep edilip edilmediğinin tesbitine ilişkin yöneticilere sorular yöneltilmiştir.

Tablo 8'den de anlaşılacağı üzere, işletme yöneticilerinin sadece %13'ü uluslararası muhasebe sisteminde farklılıklar ve nedenleri, %25'i uluslararası muhasebe standartları ve %16'sı Avrupa Topluluğu Muhasebe Genelgesi gibi konuların istihdam etmek istediği muhasebe elemanı tarafından detaylı bir şekilde alınması gerektiği seçeneğini işaretlediği görülmektedir. Bununla birlikte, işletme yöneticilerinin %34'ü uluslararası muhasebe sisteminde farklılıklar ve nedenleri, %23'ü uluslararası muhasebe standartları ve %27'si de Avrupa Topluluğu muhasebe genelgesi gibi konularına vakıf eleman aramadıklarını belirtmişlerdir. Ayrıca, ankete katılan işletme yöneticilerinin yarısından fazlası, istihdam etmek istedikleri elemanın bu konuları kısmen de olsa muhasebe eğitimi esnasında almasının yeterli olacağını beyan etmişlerdir.

1997 yılından itibaren yayımlanmaya başlayan Türkiye Muhasebe ve Denetim Standartları ile ilgili olarak, istihdam etmeyi düşündükleri muhasebe elemanlarından işletme yöneticilerinin %48'i detaylı, %39'u kısmen bilgi sahibi olmalarını talep etmektedirler. Ayrıca, konsolide finansal tabloların hazırlanması ile ilgili olarak da, işletme yöneticilerinin %45'i detaylı bir şekilde, %48'i kısmen bilgi sahibi olmalarını muhasebe elemanlarından istemektedirler.

Tablo 8'de belirtilen konularla ilgili olarak, işletme yöneticilerinin görüşlerinin işletmelerin büyüklüklerine göre bir farklılığın olup olmadığını

İşletmelerin Üniversiteden Talepleri

tespit etmek için hesaplanan Anova testi, yalnızca “Konsolide finansal tabloların hazırlanması” konusunun verilme düzeyinde birinci ve ikinci derecede büyük işletmelerin taleplerinde tam bir görüş birliğinin mevcut olmadığını ortaya koymaktadır. Bu soru ile ilgili verilen cevapların detaylı incelemesi sonucunda ise, özellikle ikinci derecede büyük işletmelerin bu konunun kısmen veya hiç işlenmemesini talep ettikleri, birinci derecede büyük işletmelerin de bu konunun üniversitelerimizde detaylı olarak verilmesini talep ettikleri tespit edilmiştir.

Tablo 9: Muhasebe Eleman(-lar)ının Üniversite Eğitimi Sırasında Vergi Hukuku ve Muhasebesi, Denetim-Revizyon ve Diğer Muhasebe Konularını Alma Düzeylerinin Dağılımı

Vergi Hukuku ve Muhasebesi, Denetim-Revizyon ve Diğer Muhasebe Konuları	Detaylı Bir Şekilde Almalıdırlar		Kısmen Almalıdırlar		Almalarına Gerek Yoktur		Kruskal-Wallis 1-Way Anova Ön.düzeyi
	Sayı	%	Sayı	%	Sayı	%	
Gelir ve kurumlar vergisi yasalarının analizi	38	0.68	16	0.29	2	0.04	0.5928
Vergi usul kanunun analizi	42	0.75	12	0.21	2	0.04	0.5011
İşletmelere sağlanan vergi avantajlarının analizi	38	0.68	15	0.27	3	0.05	0.1695
Denetim-revizyon(iç denetim)	25	0.45	29	0.52	2	0.04	0.2990
Bağımsız dış denetim	16	0.29	32	0.57	8	0.14	0.6735
Yeni finansal tekniklerin (leasing, swap, factoring, barter, vs) muhasebeleştirilmesi	24	0.43	29	0.52	3	0.05	0.4605
Teknolojik değişikliklerin muhasebeye etkisi	12	0.21	40	0.71	4	0.07	0.7364

Tablo 9’da görüldüğü üzere, işletme yöneticilerinin %68’i Gelir ve Kurumlar Vergisi yasalarının analizi, %75’i Vergi Usul Kanunu analizi ve %68’i de işletmelere sağlanan vergi avantajlarının analizi gibi konuları, istihdam ettikleri veya edecekleri muhasebe elemanı tarafından muhasebe eğitimi esnasında detaylı bir şekilde almalarını talep edilmektedirler. Bununla birlikte, işletme yöneticilerinin yarısından fazlası iç ve bağımsız dış denetim gibi konuların muhasebe elemanı tarafından kısmen alınmasını yeterli görmektedir. Ayrıca, işletme yöneticilerinin %52’si işletmelerimize önemli finansman avantajları sağlayabilen barter, leasing, factoring gibi teknikler ve %71’i de teknolojik değişikliklerin muhasebeye etkisi gibi muhasebe konularına kısmen hakim olan muhasebe elemanını talep ettiklerini belirtmişlerdir.

Tablo 9’da sunulan Anova test sonuçları da, 0.05’lik önemlilik düzeyinde işletmelerin, üniversitelerden yukarıda belirtilen muhasebe ders içeriklerinin verilme düzeyleri konusundaki talepleri ile büyüklükleri arasında bir farklılığın olmadığını göstermektedir.

3.5. İşletme Yöneticilerin Muhasebe Eğitimi, Okutulacak Muhasebe Dersleri ve Konuları(içerikleri) Hakkındaki Görüşleri, Talepleri ve Önerileri

Ankete katılan işletme yöneticilerine ankette yer almayan muhasebe dersleri, muhasebe konuları ve muhasebe eğitimi hakkında görüş ve önerileri ayrıca sorulmuş ve bazı cevaplar elde edilmiştir. İşletme yöneticilerinin konu hakkındaki görüş ve önerilerine aşağıda doğrudan yer verilmiştir:

- Öğrencilere üniversite öğrenimi esnasında uygulamaya dayalı ödevler verilip, bunların basit bir tez şeklinde hazırlanması sağlanmalıdır. Böylece, öğrenci araştırmaya yöneltilecek ve öğrenci hem araştırma tekniklerini hem de yazım tekniklerini öğrenecektir. Sonuçta, uygulamaya dayalı bir ödev hazırladığı için öğrenci tecrübe kazanacaktır.
- Ticaret lisesi öğrencileri son sınıfta staj yapma imkanına sahip bulunmaktadırlar. Bu öğrencilerin üniversite öğrencilerine göre daha fazla pratik yapmış olmalarından dolayı iş hayatında bunlardan daha fazla yararlanılmaktadır.
- Öğrencilerin teorik bilgilerin yanında, her öğrencinin üniversitedeki öğrenim süresi boyunca, ilgilendikleri alanda mutlaka işyerlerinde de belirli sürelerde staj görmelerinin sağlanması ve aynı zamanda da izlenmesi faydalı olacaktır.
- Bazı mezun öğrenciler bilgisayarı ilk kez işyerinde kullanmaya başlamaktadırlar. Bu nedenle, üniversitelerin ilgili bölümlerinde gerekli alt yapının oluşturulması gerekmektedir.
- Muhasebe ile ilgili bazı kavramlar öğretilirken belli düzeylerde yabancı bir dille desteklenmesi de içinde bulunduğumuz dünya açısından çok gereklidir.
- Muhasebe elemanının çok iyi derecede bilgisayar bilgisi ve entegre muhasebe-bordro-işletme-satın alma-pazarlama-üretim ve IRP mantığına haiz paket program deneyimine sahip olması gerekmektedir.
- Bazı muhasebe ders veya konularının gerekliliği sektörden sektöre farklılık arz etmektedir. Buna rağmen, muhasebe elemanlarının az da olsa muhasebe genel kültürü açısından da belirli konu ve kavramları bilmelerinde fayda görülmektedir.
- Uluslararası muhasebe sisteminde farklılıklar, uluslararası muhasebe standartları ve Avrupa Topluluğu Muhasebe Genelgeleri gibi konular, şu an için iş hayatında gerekli değildir, gerekli olması halinde öğrenilmesi gerekmektedir.

İşletmelerin Üniversiteden Talepleri

- Bazı muhasebe konuları çok özeldir, bunlara muhasebe eğitimi esnasında kısaca değinilmesi yararlı olacaktır.
- Fatura, sevk irsaliyesi, taşıma irsaliyesi, tediye makbuzu, tahsil makbuzu, mahsup fişi, çek, senet, banka makbuzları, ihracatta GÇB ve içerikleri, ithalatta GGB ve içerikleri, SSK, Kurumlar Vergisi Beyannameleri, bordrolar ve detay ekleri, resmi kurumlarla yapılan yazışma örneklerinin suret veya aslına uygun olarak hazırlanmış dokümanlara ait işlevlerin ve içeriklerinin de, öğrencilere üniversite öğrenimi sırasında muhasebe eğitiminde öğretilmesi gerekmektedir. Böylece, iş hayatında bu belgelerin hazırlanması esnasında herhangi bir zorlukla karşılaşmayacaklardır.

4. Sonuç

Araştırma sonuçları incelendiğinde, ankete katılan işletmelerin %89'unu mamul üreten işletmeler oluşturmaktadır. Bu işletmelerimizle birlikte diğer hizmet ve ticaret işletmeleri muhasebe bölümünde istihdam edecekleri muhasebe elemanının üniversite öğrenimi esnasında genel muhasebe, şirketler muhasebesi, maliyet muhasebesi, bilgisayarlı muhasebe finansal tablolar analizi, vergi hukuku ve muhasebesi gibi muhasebe derslerini detaylı bir şekilde almış olmalarını talep etmektedirler. Ayrıca işletmelerimiz, muhasebenin temel prensipleri, tek düzen hesap planı, dönem sonu işlemleri, temel ve ek mali tabloların düzenlenmesi, sermaye şirketlerinde muhasebe işlemleri, üretim maliyetlerinin hesaplanması, sipariş ve safha maliyetleme yöntemi, tam maliyetleme yöntemi, standart maliyetleme yöntemi, bütçeleme yöntemleri, finansal analiz teknik ve türleri, Gelir -Kurumlar Vergisi ve Vergi Usul Kanunu'nun analizi, işletmelere sağlanan vergi avantajları gibi muhasebe konularını detaylı bir şekilde almış olan ve bu konulara hakim olan muhasebe elemanlarına ihtiyaçları olduklarını belirtmişlerdir.

Bununla birlikte, ankete katılan ilk 500'e girmiş olan işletmelerimiz, istihdam edecekleri muhasebe elemanının çevre muhasebesi, uluslararası muhasebe, devlet muhasebesi ve konaklama muhasebesi gibi muhasebe dersleri diğer muhasebe derslerine göre; hayat seyri maliyetleme yöntemi, kaizen maliyetleme yöntemi, faaliyet esasına dayalı maliyetleme yöntemi, sonradan ve geriye doğru maliyetleme yöntemi, uluslararası muhasebe sisteminde farklılıklar ve nedenleri, uluslararası muhasebe standartları, Avrupa Topluluğu Muhasebe Genelgeleri gibi muhasebe konularını diğer muhasebe konularına göre almalarına gerek olmadığını dile getirmişlerdir. Ayrıca, muhasebe elemanlarının bu ders ve konularını kısmen de olsa almalarının muhasebe kültürü açısından önemli olduğunu da beyan etmişlerdir.

Yukarı belirtilen ve işletmelerimiz tarafından talep edilen bu muhasebe ders ve içeriklerinin belirlenmesinde üniversite sanayi işbirliğine mutlak surette gidilmelidir. İşletme yöneticilerin %94'ü işbirliğine taraftar olduklarını ve işbirliğinden her iki tarafında bir takım faydalar elde edebileceğini belirtmişlerdir. Bu konuda istenilen işbirliği ise, çalışmanın teorik bölümünde belirtilen nedenlerden dolayı önceleri gerçekleşmemiştir. İstenilen işbirliğinin olabilmesi için öncelikle, üniversitelerimizin muhasebe eğitimi konusunda işletmelerimizin talep ve beklentilerine cevap verebilmesi gerekmektedir. İşletmelerimizin bu talep ve beklentileri aşağıdaki şekilde özetlenebilir:

1. Üniversitelerimiz uygulamaya yönelmeli, teorik bilgiden çok işletmelerimize uygulamaya yönelik bilgiler sunmalıdırlar. Yani, üniversitelerimizin piyasadaki gelişmelerden kopuk olmaması gerekmektedir.
2. Üniversiteyi bitiren öğrencilerin iş hayatına çok zor adapte oldukları ve hatta genelde uyum sağlayamadıkları belirtilmektedir. Bunun giderilmesi veya en aza indirilebilmesi için ise, üniversitelerde teorik bilgilerin sürekli olarak uygulamalı programlarla desteklenmesi gerekmektedir.
3. Üniversitelerimizde verilen muhasebe eğitimi teorik bazda olmaktadır. Teorik eğitimin örnek olay çalışmaları veya uygulamalı programlar ile desteklenmesi gerekmektedir. Bununla birlikte, muhasebe eğitimi almış öğrencilere, işletmelerimizde muhasebe alanında staj yapma imkanları sağlamalıdırlar. Böylece, işletmelerimiz tarafından istihdam edilecek muhasebe elemanları daha önceden iş ortamını tanıyabilecekler ve kadrolu çalışmaya başladıkları zaman da önemli zorluklarla karşılaşmayacaklardır.
4. Üniversitelerimizin muhasebe eğitimi konusunda işletmelerimizden gelen talepleri en kısa sürede cevaplaması gerekmektedir. Aksi takdirde, işlerin yoğunluğunun bahane edilmesi ve taleplerin zamanında karşılanamaması durumunda taraflar arasında işbirliği sağlanamayacaktır.
5. Muhasebe eğitimi konusunda üniversitelerimizin lisans üstü gece eğitimlerin yapılması gerekmektedir. Böylece, gündüz çalışmak zorunda olan yöneticilerin lisans üstü eğitimi yapması sağlanacak ve muhasebe eğitimi konusundaki işbirliğinin adımları atılmış olacaktır. Ayrıca, teori ve uygulamada çalışanların bilgileri birleşerek daha anlamlı bilgiler ortaya çıkabilecektir.
6. Üniversitelerdeki bazı yüksek lisans ve doktora tezlerinin, işletmelerin karşılaştıkları muhasebe problemlerinin çözümüne yönelik olarak hazırlanması sağlanmalıdır. Bunun yanı sıra işletmelerimiz, muhasebe elemanlarını yüksek lisans ve doktora yapmaları konusunda teşvik edip, desteklemelidirler.

İşletmelerin Üniversitelerden Talepleri

7. Üniversitelerimizin muhasebe eğitimi konusunda işletmelerle işbirliğine giderek, uygulamaya yönelik yayınlar (sürelili yayınlarda olabilir) hazırlaması ve işletmelere göndermesi gerekmektedir. Böylece, her iki taraf da, gerek teori gerekse uygulamaya yönelik bilgileri bir arada almış olabileceklerdir.
8. Muhasebe eğitimi konusunda üniversitelerimiz ile işletmelerimizin ortak projeler üretmesi gerekmektedir. Böylece, üniversitelerimizin muhasebe eğitimi konusundaki birikimleri işletmelerimize düzenli bir şekilde iletilebilecektir.
9. Üniversitelerimiz muhasebe eğitimi konusunda paneller, konferanslar ve seminerler düzenlemeli ve bu toplantılara işletme yöneticilerini veya elemanlarını çağırıp, bu deneyimli eleman veya yöneticilerin tecrübelerinden ve pratiğinden yararlanmalıdırlar.
10. Üniversitelerimiz, sanayi ile işbirliği yaparak onların ihtiyaçlarına uygun kaliteli eleman yetiştirmek için çağın gereklerine uygun olarak programlarında gerekli düzenlemeleri yapmaları gerekmektedir.

Bununla birlikte, işletmelerimizin de, muhasebe eğitimi konusunda üniversitelerimizin talep ve beklentilerine cevap vermeleri gerekmektedir. Örneğin; üniversitelerimizin uygulamaya yönelik çalışmalar yapabilmesi için gerekli ortam ve imkanlar işletmelerimiz tarafından sağlanmalıdır. Yani sanayi kesimi, kendisini uygulamalı araştırmalara açık tutmalıdır. Herkes tarafından bilinen bir çok konu bazen işletmelerimiz tarafından bir sır gibi saklanmaktadır. Ayrıca, muhasebe öğretim elemanlarının belli dönemlerde bizzat işletme içinde belli bir süre çalışması veya inceleme yapması imkanı işletmeler tarafından sağlanmalıdır. Böylece, muhasebe öğretim elemanı işletmelerin karşılaştığı muhasebe problemlerini yakından görebilecek ve ona göre çözüm önerileri üretebilecektir.

Bununla birlikte işletmelerimiz, hizmet içi eğitim kapsamında muhasebe eğitimi faaliyetlerini sadece işletme içi imkanlarla sürdürmemelidirler. Bu konuda üniversitelerimizden destek alma yolunu da seçmeleri gerekmektedir. Ayrıca, işletmelerimiz muhasebe eğitimine (hizmet içi eğitim çerçevesinde) gereken önemi vermemekte, özellikle yetişmiş elemanlar istihdam ederek muhasebe eğitimi konusundan uzaklaşmaktadır. Bu nedenle, muhasebe eğitimine gereken önemi vermeli ve bu yönde muhasebe veri ve bilgilerini kullanan tüm çalışanlarına yönelik sürekli olarak geliştirici ve yenileyici programlar düzenlemelidirler. Bu da üniversite-sanayi işbirliği çerçevesinde mümkün olacaktır. Bu nedenle, işletmelerimizin üniversitelerle işbirliği konusunda bir politikaları da olması gerekmektedir.

ABSTRACT

A generally accepted view is that it is of particular importance for university graduates aiming to work at the accounting section of companies at the sector to take particular courses on or related to accounting. It is , therefore, necessary to identify which accounting course and content of such course is of particular importance for companies willing to employ graduate in their accounting sections. In this study, we report the results of the empirical study that was undertaken to explore the demand of the large Turkish companies (in terms of accounting courses taken and the extent of such courses) from the university graduates that apply for their accounting sections.

KAYNAKÇA

- ÇONKAR, Kemalettin (1996), “Nitelikli Muhasebeci Yetiştirilmesinde Bağımsız Muhasebe fakülte veya Bölümleri Üzerine Bir Değerleme”, *Cumhuriyet Üniversitesi İ.İ.B.F. Dergisi*.
- ERDOĞMUŞ, Güner ve İ.Yaşar Kuzu (1993), “Üniversite-Sanayi İşbirliğinde Elazığ Örneği”, *Verimlilik Dergisi*, Sayı:2.
- KAZU, Hilal (1994), “Üniversite -Sanayi İşbirliği(F.Ü.Teknik Eğitim Fakültesi Örneği)”, *Fırat Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, Sayı:1-2.
- KORUKOĞLU, Ayşe (1998), “İşletmelerde Muhasebe Eğitimi ve Üniversitelerle İşbirliği”, *D.E. Üniversitesi İ.İ.B.F. Dergisi*, Sayı:2.
- KÜLAHCI, Mehmet ve Mehmet Gürol (1995), “Üniversite-Sanayi İşbirliği Politikasının Belirlenmesine İlişkin Bir Araştırma”, *Verimlilik Dergisi*, Sayı:4.
- MOSER, C.E. and G. Kalton (1979), *Survey Methods in Social Investigation(3rd.Ed.)*, Darmouth Publishing Co. Ltd., UK.
- NORUSIS, M.J.(1995), *SPSS 6.1 Guide to Data Analysis*, Prentice-Hall Englewood Cliffs, NJ.
- USLU, Selçuk (1998), “Teknolojik Gelişmelerin Muhasebe Uygulamalarına Etkisi”, *Antalya: 6.Ulusal İşletmecilik Kongresi*, 12-14 Kasım.